

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

1. Tarptautinės savanoriškos tarnybos sąvoka

1.1 Pagrindiniai žodžiai ir jų reikšmės

„Savanorystė“ ir „savanoriška tarnyba“ – ar tarp šių dviejų sąvokų yra skirtumas? Žinodami, kad kiekviena sąvoka turi skirtingą nacionalinę ir vietinę potekstę, norėjome paaiškinti, kaip atskyrėme šias sąvokas bei nurodyti pagrindinius šių sąvokų aspektus.

Galime pradėti nuo pat pradžių ir pažvelgti į originalų lotynišką žodį *voluntas*, kuris yra žodžių „laisva valia“, „asmeninis pasirinkimas“ arba „galimybė rinktis“, sinonimas. „Savanorystė“ reiškia norą pasiūlyti savo laiką, pastangas, įgūdžius bei gerą valią įvairioms užduotims atlikti, pvz., surinkti šiukšles parke, padėti vaikams atlikti namų darbus ir kt.

Pažvelkime į žodį „tarnyba“. Šis žodis taip pat kilęs iš lotynų kalbos žodžio *servitium*, o šiam žodžiui apibūdinti paprastai vartojami sinonimiški žodžiai tokie kaip „pareiga“, „darbas“, „įdarbinimas“ ir „triūsas“. Vis dėl to šio žodžio esmė yra kažko suteikimo kažkam sąvoka tai darant tam tikrą laiką ir orientuojantis į anksčiau susitartą rezultatą – dažniausiai abipusę naudą šio susitarimo dalyviams.

Kaip ir „savanorystė“, „savanoriška tarnyba“ yra taip pat spontaniška, pagrįsta asmenine laisva valia ir neapmokama (nors kai kuriais atvejais gali būti numatyta tam tikra atsiradusių išlaidų kompensacija). Be to, savanoriška tarnyba taip pat yra struktūruota veikla, vykdoma tam tikrą laiką, pagrįsta susitarimu, kuris suteikia visoms įtrauktoms šalims tam tikrą taisyklių bei veiksmų, nustatančių šių dalyvių teises ir pareigas, sistemą. Savanoriška tarnyba reiškia formalesnį tikslų ir priemonių apibrėžimą ir dėl to paprastai įgyvendinama specialiųjų organizacijų, prie kurių žmonės gali prisidėti tam, kad patenkintų savanoriškumo norą.

Dėl to šiame „T-kit“ kalbėsime apie „savanorišką tarnybą“.

1.2 Skirtingos tarptautinės savanoriškos tarnybos dimensijos

Šiame „T-kit“ kalbėsime apie tarptautinę savanorišką tarnybą. Taigi vienas matmuo, nustatantis savanorišką tarnybą, yra geografinė sritis. Iššūkis įtraukti dalyvius iš skirtingų šalių yra tarpkultūrinis. Tarptautinė savanoriška tarnyba gali būti vertinga mokymosi patirtis, tačiau jei ji netinkamai paruošta – taip pat gali būti katastrofa. Šis tarpkultūrinis aspektas taip pat gali egzistuoti vietinio lygmens projekte, kuriame dalyvauja skirtingos (religinės, etninės, seksualinės) grupės iš tos pačios šalies. Dėl kelionės išlaidų arba problemų dėl vizų jums gali tekti sutelkti žmonės problemai spręsti nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu. Kadangi šis „T-kit“ yra bendradarbiavimas tarp dviejų skirtingų Europos institucijų, jame daugiausia dėmesio skiriama tarpkultūriniam aspektui Europos iniciatyvose.

Pagal savo prigimtį ir trukmę savanorių tarnybos projektai yra itin skirtingi. Pagal trukmę galime išskirti trumpalaikius projektus, paprastai vadinamus „darbo stovyklomis“, trunkančius nuo kelių dienų iki vieno mėnesio. Kai kurios organizacijos netgi organizuoja savaitgalio darbo stovyklas, skirtas negalintiems dirbti darbo dienomis vietos savanoriams. Antroji ir trečioji kategorijos pagal trukmę yra „vidutinės trukmės projektai“, trunkantys 1–6 mėnesius, ir „ilgalaikiai projektai“, trunkantys ilgiau nei 6 mėnesius.

Savanorių tarnybos projektai gali būti grupės projektai, kuriuose asmenys arba mažos grupelės iš skirtingos socialinės aplinkos dirba kartu kaip didesnė mišri grupė. Paprastai tai būna darbo stovyklose. Vidutiniuose ir ilgalaikės trukmės projektuose dažniau dirbama su atskirų vieno ar kelių savanorių įdarbinimu ilgesniam laikui. Šie savanoriai kartais vadinami VTS arba ITS (vidutinės arba ilgalaikės trukmės savanoriais).

Remdamiesi „Europos partneryste mokymui ir jaunimui“, daugiausia kalbėsime apie tarptautinės savanoriškos tarnybos programas, skirtas jauniems žmonėms. Sąvokos „jaunimas“ amžiaus apibrėžimas įvairiose organizacijose ir šalyse yra skirtingas. Paprastai žemutinė amžiaus riba yra 18 metų. Taip yra dėl projektų vadovų (organizatorių) legalios atsakomybės už jaunesnius dalyvius. Aukštesnioji riba yra 25–30 metų, atsižvelgiant į pereinamąjį laikotarpį tarp viduriniojo išsilavinimo įgijimo, profesinės orientacijos laikotarpio ir gyvenimo būdo nusistovėjimo.

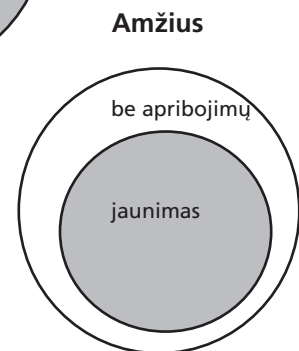
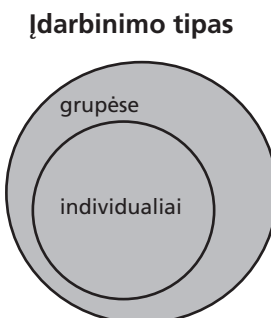
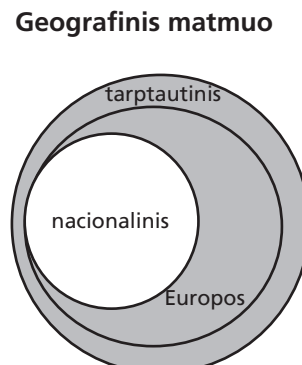
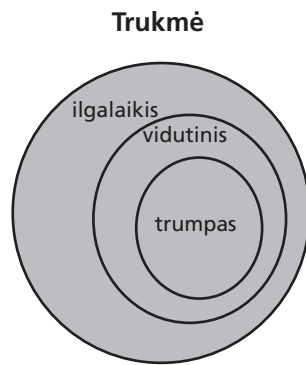
Atsižvelgdamos į tikslines grupes, savanorių tarnybos organizacijos gali dirbti su neprofesionaliais arba profesionaliais savanoriais. Organizacijos, dirbančios su tam tikrą profesinę patirtį turinčiais savanoriais, labiau linkusios dirbti su suaugusiais, kurie įdarbinami ilgalaikiams projektams, pavyzdžiui, „Jungtinių Tautų savanoriai“. Organizacijos, kurių objektas yra jaunimo savanoriška tarnyba, pavyzdžiui, „Jaunimo akcija už taiką“

(*Youth Action for Peace*) arba „Tarptautiniai kultūriniai jaunimo mainai“ (*International Cultural Youth Exchange*) paprastai yra atviros specifinių profesinių įgūdžių neturintiems dalyviams. Pastarieji naudojami savanoriška tarnyba kaip priemone įgūdžiams ir patirčiai konkrečioje srityje įgyti tuo pačiu metu prisidedami prie projekto.

Savanoriškos tarnybos organizacijų bei jų tikslinių grupių sąrašas pateikiamas 2 priede.

Išvada: šiame „T-kit“ daugiausia dėmesio skiriama bet kokios trukmės tarptautiniams Europos savanorių tarnybos projektams, dirbama su nekvifikuotais, daugiausia jaunais savanoriais, kurių žemutinė amžiaus riba yra 18 metų. Darbas gali būti individualus arba grupinis. Tereikia šiek tiek vaizduotės, kad pritaikytumėte šiame „T-kit“ siūlomas priemones savo savanoriškos tarnybos tipui. 1.5. skyriuje „Darbo sritys: keletas pavyzdžių“ rasite keletą konkrečių pavyzdžių, padėsiančių geriau suprasti galimų projektų asortimentą.

Savanoriškos tarnybos projektų aspektai

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

1.3 Bendra informacija apie tarptautinę savanorišką tarnybą

Tarptautinės savanoriškos tarnybos programos neegzistuoja vakuume. Paprastai jos turi galias istorines šaknis ir yra atsakas į (jaunų) žmonių bei visuomenės poreikius. Todėl trumpai apžvelgsime tarptautinės savanoriškos tarnybos programų istorinę raidą ir santykį tarp tokių programų ir socialinės gerovės sistemos.

1.3.1 Šiek tiek istorijos

Pradžia

Esne, Prancūzija, 1920 m.: iš skirtingų Europos šalių susibūrė jaunų žmonių grupelė tam, kad padėtų atstatyti kai kuriuos per Pirmąjį pasaulinį karą sugriautus namus. Šios tarptautinės savanoriškos veiklos iniciatorius buvo šveicarų pacifistas Pierre'as Ceresole'is. Jis buvo įsitikinęs, jog jungtinės tarptautinės grupės pastangos padėti žmonėms, kuriems reikia pagalbos, yra būdas sukurti žmogiškus tiltus tarp gilių karo padarytų duobių ir skatinti taiką bei supratimą. Ši darbo stovykla buvo privačių organizacijų, kurios vykdė tarptautines savanoriškos jaunimo tarnybos programas, pradžia. Šiose programose buvo būtinas griežtas savanorių dalyvavimas, jos buvo atviros abiem lytims, vykdomos draugiškoje atmosferoje, jose buvo vietos asmeninei raidai ir t. t.

Tuo pat metu daugelis vietinių vyriausybių Europoje bandė sukurti privalomas tarnybos programas jauniems vyrams. Šio elgesio priežastis buvo ta, kad po Pirmojo pasaulinio karo taikos sutartys uždraudė privalomąją karinę tarnybą, o vyriausybės vis dar norėjo „mokyti“ savo jaunus vyrus pagal nacionalines vertybes ir stiprinti jų tautinį tapatumą. Bet dėl tarptautinės opozicijos nė viena Europos šalis nesugebėjo įgyvendinti tokios programos.

Ši įtampa tarp vyriausybės ir privačios iniciatyvų ir tarp savanoriškos ir privalomos tarnybos yra tarsi raudona linija, besitęsianti per visą jaunimo tarnybos programų istoriją iki šiandien.

1920–1945 m.: jaunimo tarnybos programos karinių konfliktų kontekste

Ketveri Pirmojo pasaulinio karo metai nuniokojo Europą ir paliko jos žmones neviltyje. Dalis jų tikėjo, kad tarptautiniai jaunų žmonių susibūrimai, kurie kartu vykdo bendruomeninę veiklą, veda prie ryšių ir draugystės tarp nacionalinių ribų ir galiausiai padės išvengti konfliktų ateityje. Remiantis šiuo įsitikinimu kelios organizacijos (daugelis jų religinio pobūdžio) pradėjo tarptautinės savanoriškos tarnybos programas. Trys iš jų egzistuoja dar ir šiandien: Tarptautinė pilietinė tarnyba (*Service Civil International*), Jaunimo akcija už taiką (*Youth Action for Peace*) ir Tarptautinė sutaikinimo sąjunga (*Internationaler Versöhnungsbund*).

Visos trys organizacijos savo laiką buvo pakankamai revoliucingos ne tiek dėl savo tikslų, bet dėl savo principų. Jų veikla buvo atvira abiem lytims (tuo laiku moterys vis dar kovojo dėl savo teisių) ir jos savo stovyklose vengė bet kokio tipo karinių treniruočių. Buvo tvirtai tikima principu, kad jaunimas turi savo noru imtis veiklos. Šie principai galioja ir šiandien.

Bet 3-iojo dešimtmečio pradžioje, po 1929 m. ištikusios krizės, prasidėjo didysis ekonominis nuosmukis, kuris privertė nacionalines vyriausybes manipuliuoti didelių jaunimo tarnybos programų idėja kaip priemone (jaunimo) nedarbui mažinti. Geriausias žinomas tų dienų tokių vyriausybinių jaunimo tarnybos programų pavyzdys buvo Tarptautinė darbo tarnyba (*Freiwillige Arbeitsdienst*) Vokietijoje. 1930 m. pradėta programa leido jauniems bedarbiams iki 25 metų atlikti savanorišką tarnybą (iki 20 savaičių trukmės) daugiausia jaunimo ir socialinio darbo srityse. Greitai programa buvo išplėsta, vyriausybė vis labiau įsitraukė į veiklą ir sugriežtino taisykles bei nuostatus. Nacionalinei socialistų partijai atėjus į valdžią, visiems jauniems žmonėms buvo įvesta privaloma darbo tarnyba (*Reichsarbeitsdienst*). Pagal karo sukeltus padarinius darbo pobūdis dažnai keitėsi.

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

Po 1945 m.: lėtas civilinės visuomenės perėmimas

1945 m. situacija buvo labai panaši į tą, kuri buvo prieš dvidešimt septynerius metus kalbant apie žmones, kuriems reikia pagalbos, pastatų atstatymo, „naujų tiltų“ tarp tautų ir t. t. Skirtumas buvo tas, kad civilė visuomenė galėjo remtis ankstesne patirtimi ir dėl to galėjo greičiau pradėti daug tarptautinės savanoriškos tarnybos programų. Po karo daugelio programų dėmesys buvo skiriamas rekonstrukcijai, tačiau artėjant antrosios 5-ojo dešimtmečio pusės link daugelis jų ieškojo naujų darbo sričių. Netrukus paaiškėjo, kad egzistuoja didelis paramos poreikis socialinės rūpybos sektoriuje, t. y. ligoninėse, senelių arba neįgalųjų namuose, vaikų namuose ir jaunimo centruose ir t. t. Vėliau, 1968 m. vykstant studentų protestams ir demonstracijoms, kilo stiprus judėjimas, sukūręs politinį profilį daugelyje savanoriškos tarnybos nevyriausybių organizacijų. Buvo skaitomos paskaitos, vedamos diskusijos darbo stovyklose, jos tarpusavyje bendradarbiavo, pavyzdžiui, su antibranduolinės energijos judėjimais arba taikos iniciatyvomis.

Po keleto metų darbo rekonstrukcijos srityje daugelyje Europos šalių atnaujintos diskusijos dėl privalomos karinės tarnybos. Iki 1955 m. daugelyje Europos šalių vėl buvo įvesta karinė tarnyba, ypač vystantis šaltajam karui (tarp Sovietų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų). Susidūrus su stipriu jaunimo grupių pasipriešinimu karinei tarnybai, daugeliui vyriausybių Vakarų Europoje kilo nauja alternatyvios „civilinės tarnybos“ idėja, skirta visuomenės gerovei. Bet daugelyje šalių tarnyba bendruomenei vyko ne tokiomis palankiomis sąlygomis. Ji buvo ilgesnė, apėmė daugiau darbo valandų, buvo mažiau finansiškai remiama ir t. t. Kartu su pirmąją pokario karta (po 1968 m.) atsirado „sąmoningų priešininkų“ bumas. Jis išplito iki tokio lygmens, kad socialinės rūpybos sektorius ilgainiui tapo nuo jų priklausomas. Dėl to kilo problemų dėl privalomos karinės tarnybos nutraukimo ir profesionalios armijos įkūrimo (žr. 1.3.2. skyrių „Aktualios diskusijos“).

Supranacionalinių institucijų ir organizacijų vaidmuo

UNESCO buvo pirmoji supranacionalinė institucija, kuri ėmėsi aktyvaus vaidmens tarptautinės savanoriškos tarnybos srityje. 1948 m. UNESCO įkūrė Koordinuojantį tarptautinės savanorių tarnybos komitetą (*Co-ordinating Committee of International Voluntary Service, CCIVS*). Nuo pat pradžių komitetas veikė kaip visų nevyriausybinių šios srities organizacijų skėtinė organizacija. Ji siekia pasidalyti patirtimi tarp organizacijų narių,

išsikovoti geresnes sąlygas tarptautinės savanoriškos tarnybos programoms ir teikti informaciją apie šias galimybes.

Dvi pagrindinės Europos institucijos – Europos Taryba ir Europos Komisija – pradėjo aktyviai dalyvauti šioje veikloje 1990 m. Pagrindinis Europos Tarybos išitraukimo į veiklą tikslas – priversti savo valstybes nares teikti palankesnes (legalias) sąlygas jaunų savanorių mobilumui ir panaikinti mobilumo barjerus. 2000 m. kovą Europos Taryba priėmė Europos Konvenciją dėl tarptautinės ilgalaikės jaunų žmonių savanoriškos tarnybos skatinimo ir nurodė minimalius šios srities kokybės standartus (žr. www.coe.int).

Nuo 9-ojo dešimtmečio pradžios Europos Komisija finansavo tarptautinės savanoriškos tarnybos projektus jauniems žmonėms pagal „Jaunimas Europai“ programą. 1996 m. buvo nustatyta Europos Savanorių tarnybos programa (*European Voluntary Service, EVS*), siūlanti finansinę paramą pirminiems ilgalaikiams jaunų žmonių (18–25 metų) savanoriškos tarnybos projektams Europos Sąjungos šalyse. Nuo 2000-ųjų taip pat siūlomos savanoriškos veiklos galimybės besirengiančioms narystei šalims (žr. 2.3.2. skyrių „Finansuotojai ir finansavimo galimybės“).

Mokymų pasiūlymas

Ruošiantis ilgalaikiai savanoriškai tarnybai užsienyje, savanoriams naudinga atlikti kokį nors istorinį tyrimą. Jie galėtų surinkti informacijos tokiomis klausimais:

- Kokios savanoriškos tarnybos programos egzistuoja jūsų šalyje? Kada jos prasidėjo?
- Kas ir kodėl pradėjo šias programas?
- Kokių programų būta praeityje, tačiau jos buvo sustabdytos?
- Kodėl jų nebeliko?
- Koks ankstesniais laikais buvo vyriausybės požiūris į tarptautines savanoriškas tarnybas? Koks jis dabar?

Kai savanoriai vėl susirinks paruošiamajam savaitgaliui, jie turėtų atsinešti trumpą savo rezultatų santrauką, kuri būtų kaip plakatas (arba galima naudoti kitas kūrybos priemones). Grupėje jie turėtų pasikeisti savo rezultatais ir aptarti, kas juos nustebino arba jiems patiko.

Atlikdami tokį pratimą savanoriai gali geriau suvokti, koks yra šių programų vaidmuo plačiame politiniame kontekste.

Taip pat reikėtų paminėti ir Savanorių tarnybų organizacijų asociaciją (*Association of Voluntary Service Organisations*) kaip pagrindinę privačią NVO skėtinę šios srities organizaciją. 1989 m. keletas tarptautinės savanoriškos tarnybos nevyriausybinų organizacijų įkūrė „priežiūros grupę“, skirtą parodyti ir aprašyti klišius tarptautinei savanoriškai tarnybai nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu ir dirbti kartu tam, kad šios klišytės būtų pašalintos.

Išsamesnę informaciją apie minėtas organizacijas rasite 2 priede.

1.3.2 Aktualios diskusijos

Šiuo metu Vakarų Europos šalyse vyksta dvi pagrindinės politinės diskusijos dėl savanoriško darbo. Viena vertus, diskutuojama dėl savanorių vaidmens teikiant socialinę gerovę, kurią paprastai teikia vyriausybės. Kita vertus, tarp savanoriško darbo ir darbo rinkos egzistuoja labai subtilus ryšys. Šioje ribotoje „T-kit“ erdvėje norime supažindinti aktyviai dalyvaujančiuosius tarptautinės savanoriškos tarnybos veikloje su šiomis politinėmis diskusijomis ir potencialiu jų vaidmeniu.

Savanorių vaidmuo teikiant socialinę gerovę

Panaikinus privalomą karinę tarnybą daugelis šalių (pavyzdžiui, Didžioji Britanija, Prancūzija ir Belgija) susidūrė su iššūkiu atsigriebti už daugelio sąmoningų priešininkų indėlį į socialinės gerovės sistemą.

Pagrindiniai šios diskusijos tikslai – sukurti vyriausybines bendruomenės programas (savanoriškas arba netgi privalomas) jauniems žmonėms, kompensuoti žmogiškųjų išteklių trūkumą socialinės gerovės sistemos srityje.

Savanoriškos pagalbos programos padeda socialinės gerovės sistemai veikti, nors nėra kuriamos šiam tikslui. Jeigu sudėtumėte visas savanoriško indėlio dalis ir paverstumėte šį laiką į ekonominę vertę, gautumėte didžiulį skaičių. Vyriausybės labai priklauso nuo savanorių indėlio į socialinės gerovės sistemą. Politinės diskusijos rodo, kad ryžtas finansuoti visus socialinės gerovės sistemai reikiamus išteklius yra ribotas. Dėl to vyriausybės suvokia, kad joms reikia „aktyvių piliečių“, kurie gali skirti laiko, energijos ir išteklių bendruomenei.

Puikus pavyzdys yra Jungtinė Karalystė, kadangi „Thatcher eros“ metu vyriausybė naudojosi savanoriškumo tradicija ir labai nusmukdė socialinės gerovės sistemą. Mūsų dienomis vyriausybė itin vertina didžiulį savanoriškų programų ir organizacijų indėlį bei šios veiklos edukacinę vertę patiems savanoriams. 2000 m. jie pradėjo didžiulę nacionalinę savanoriškosios bendruomenės programą, pavadintą „Savanorių tūkstantmetis“ (*Millennium Volunteers*) (www.millenniumvolunteers.gov.uk). Kitose šalyse kuriamos panašios vyriausybines bendruomenės paslaugų programos, nors prekybos sąjungos ir ginčijasi, kad savanoriškas darbas pakeičia mokamas darbo vietas, o tai iškelia kitą opią problemą.

Subtilus savanoriško darbo ir darbo rinkos ryšys

Išties tarp jaunų žmonių integracijos programų į darbo rinką ir savanoriškos tarnybos programų dažnai būna stipri konkurencija. Savanoriškos tarnybos programoms dažnai trūksta pripažinimo, jos susiduria su sunkumu, kad vargu ar kurioje nors šalyje „savanorių statusas“ yra įteisintas – tu arba dirbi, arba mokaisi. Dėl to savanorių statusas yra labai nestabilus (pavyzdžiui, dėl mokesčių arba socialinio draudimo).

Klausimai pamąstyti

Bet kuris (nacionalinių arba tarptautinių) savanoriškos jauniems žmonėms skirtos tarnybos organizatorių turėtų žinoti apie šias diskusijas. Tam, kad žinotumėte esamą politinę situaciją, pamėginkite atsakyti į šiuos klausimus:

- Ar savanoriai paprastai pasirenka apmokamą darbą? Ar turite kokių nors raštiškų sutarčių dėl to su savo siunčiančiąja organizacija?
- Kur skirate ribą tarp to, ką gali atlikti savanoriai ir ką turėtų atlikti tik apmokami darbuotojai?
- Ar jūsų programos tikslas yra suteikti savanoriams profesionalią kvalifikaciją?
- Ar savanoriška tarnyba yra paremta jaunų žmonių integracija į darbo rinką?
- Koks yra vyriausybių vaidmuo privačių savanoriškos tarnybos programų atžvilgiu?
- Ar yra įstatymų dėl savanoriško darbo arba tarptautinės savanoriškos tarnybos?

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

Skirtingos organizacijos ir šalys daro spaudimą dėl savanorių statuso legalizavimo. Pavyzdžiui, Vokietija, suteikia teisinį statusą savanoriams, atliekantiems „Savanoriškų socialinių metų“ darbą (*Freiwillige Soziale Jahr*) arba Europos savanorišką tarnybą.

Užimkite poziciją ir imkitės veiksmų:

- Surinkite informaciją apie dabartinius debatus savo šalyje dėl planų panaikinti privalomąją karinę tarnybą.
- Sukurkite atspindinčią jūsų patirtį poziciją dėl dabartinių debatų. Pasikalbėkite apie tai su savanoriais ir bendradarbiais.
- Išsiaiškinkite, kas yra dalininkai politiniu lygmeniu ir kokia yra jų pozicija per diskusijas.
- Pasikalbėkite su organizacijomis, dirbančiomis platesnėje srityje: kitomis NVO, organizuojančiomis savanoriškos tarnybos programas, organizacijomis, darančiomis spaudimą sąmoningiems prieštarautojams, socialinės sistemos darbuotojais ir t. t.
- Sukurkite mažus tinklus. Tai gali padėti daryti spaudimą vyriausybei, kai ji planuos išleisti kokį nors įstatymą dėl tarptautinės savanoriškos tarnybos arba savanoriško darbo.

1.4 Kodėl jaunimas dalyvauja tarptautinėje savanoriškoje veikloje?

Ar jūs idealistas, ar pragmatikas?

Skirtingų žmonių bei organizacijų nuomonė dėl tarptautinės savanoriškos tarnybos visuomenei kaip visumai duodamos naudos ir ypač dėl savanorių skirsis. Kai kurioms organizacijoms tarptautinė savanoriška tarnyba bus tolerancijos skatinimo būdas, tarpkultūrinis mokymasis, socialinis ir kultūrinis progresas ir bendra vietinių bendruomenių plėtra. Kitoms tarptautinė savanoriška tarnyba – tai puiki galimybė mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms susikurti asmeninę kompetenciją, įgyti įgūdžių, o kartais netgi socialinę reintegraciją.

Žinoti tai, kad jūsų organizacija nori įtraukti žmogiškuosius ir finansinius išteklius į tarptautinės savanoriškos tarnybos veiklą, yra ne tik svarbu dėl to, kad tai susiję su visa jūsų misija, bet taip pat dėl to, kad bus sunku įvertinti, ar projektas bus sėkmingas be fundamentalios egzistavimo priežasties. Dėl to siūlome užpildyti toliau pateiktą anketą.

Anketa: Kam jūs tai darote?

Pažymėkite skrituliuką, esantį tiesėje tarp „Aš nesutinku“ (kairėje) ir „Aš sutinku“ (dešinėje)

Spektras C-E	Nesutinku	Sutinku
Savanoriška tarnyba pagal žodžio reikšmę yra skirta padėti tiems, kuriems reikia pagalbos	○1 – ○2 – ○3 – ○4 – ○5	
Atlikti savanorišką tarnybą – tai padaryti politinį pareiškimą apie visuomenę parodant, ko trūksta (socialinės priežiūros, pagalbos bendruomenėms, kurioms jos reikia, ir t. t.)	○1 – ○2 – ○3 – ○4 – ○5	
Savanoriška tarnyba yra geras pasirengimas gauti geresnį darbą	○5 – ○4 – ○3 – ○2 – ○1	
Savanoriška tarnyba – altruistinė gyvenimo filosofija	○1 – ○2 – ○3 – ○4 – ○5	
Savanoriški projektai „puošia“ gyvenimo aprašymą	○5 – ○4 – ○3 – ○2 – ○1	
Spektras O-P	Nesutinku	Sutinku
Savanoriai – papildoma motyvuota rankų pora projektui	○1 – ○2 – ○3 – ○4 – ○5	
Svarbu, kad savanoriai išmokyti kažką naujo savanoriškos tarnybos metu	○5 – ○4 – ○3 – ○2 – ○1	
Savanoriai – svarbiausi dalyviai savanoriškoje tarnyboje	○5 – ○4 – ○3 – ○2 – ○1	
Nors jie yra savanoriai, jiems vis tiek reikia atlikti darbą gerai ir veiksmingai	○1 – ○2 – ○3 – ○4 – ○5	
Savanoriška tarnyba turėtų praturtinti savanorio patirtį	○5 – ○4 – ○3 – ○2 – ○1	
Iš viso taškų:		

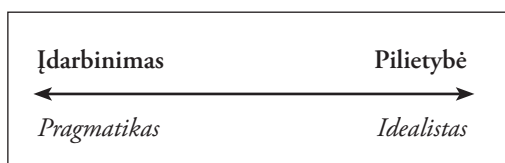
Suskaičiuokite taškus pagal savo atsakymus. Jeigu jūsų taškų suma yra didesnė nei 40, jūs veikiausiai esate idealistas, jeigu ji mažesnė nei 20 – veikiausiai pragmatikas. Daugiau apie šiuos profilius skaitykite toliau.

Toliau pateikiamuose profiliuose parodomi skirtingo dydžio kraštutinumai. Dauguma organizacijų atspindi abiejų priešingybių derinį.

Galite pateikti testą savo organizacijos darbuotojams ir sužinoti, ar visų priežastys atlikti savanorišką tarnybą yra panašios.

Spektras. Įdarbinimas prieš pilietybę

• Idealistai

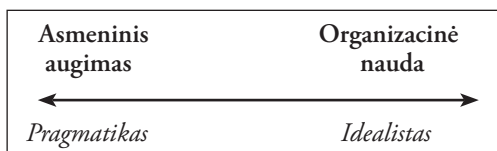
Šios organizacijos daugiau nurodys pilietybę kaip priežastį, dėl kurios jos vadovauja tarptautinei savanoriškai tarnybai. Šiuo atveju pilietybė suprantama kaip aktyvus individų dalyvavimas asmeniniame gyvenime, atsidavimo būdas ne tik kitiems, bet bendruomenei apskritai. Organizacijos, kurios savanoriškumą vertina iš itin altruistinių pažiūrų, įrodinė, kad pagrindinės tarptautinės savanoriškos tarnybos projektų sujungimo priežastys – atiduoti jų laisvalaikį kitiems individams bei visuomenei bendrai ir taip skatinti pilietiškumą.

• Pragmatikai

Kitoje spektro kraštutinumų pusėje bus tie, kurie akcentuoja įdarbinimą. Įdarbinimas reiškia individo sugebėjimą susirasti darbą, jis susieja žmonių turimas kvalifikacijas ir įgūdžius, suteikiančius jiems galimybę padaryti tam tikrą karjerą arba gauti tam tikrą darbą.

Organizacijos, kurios laikosi požiūrio, kad jauni žmonės turi būti darbingi, kad jiems gyvenime pasisektų, žiūrės į tarptautinę savanorišką tarnybą kaip į priemonę sudaryti jiems galimybes tai pasiekti. Jie norės, kad jauni žmonės prisidėtų prie jų tarptautinės savanoriškos tarnybos ne tiek dėl naudos bendruomenei, bet tam, kad patobulintų savo įgūdžius ir taip lengviau susirastų darbą.

Spektras. Asmeninis augimas prieš organizacinę naudą

• Idealistai

Šios organizacijos vykdys tarptautinę savanorišką veiklą, nes jos traktuos savanorius kaip pagrindinius žmogiškuosius išteklius jų užduotims atlikti ir suteikti savo klientams specifines paslaugas. Jų dėmesys bus sutelktas ties veiklos turiniu ir rezultatais bei būdais, kaip savanoriai gali padėti praturtinti ir veiksmingai atlikti užduotis. Šiuo atveju jeigu organizacija nepasipelnys iš tarptautinės savanoriškos veiklos tiesiogiai, ji nematys prasmės tai daryti.

• Pragmatikai

Šiuo atveju organizacijoms savanoriai yra dėmesio centras ir pagrindinis veiklos tikslas. Jie neteiks reikšmės vietos poveikio bendruomenei ir dėl to nuspręs sutelkti savo pastangas padėti savanoriams įgyti naujos patirties, plėsti savo akiratį ir daugiau sužinoti apie save šiame procese bei tobulėti.

Organizacijos, kurios pabrėžia pilietybę, bus linkusios matyti tarptautinę savanorišką tarnybą kaip daugiau susijusią su nauda, kurią ji gali atnešti organizacijai. Tiems, kurie vadovaujasi vienu pagrindiniu darbingumo principu, taip pat pabrėš asmeninę tarptautinės savanoriškos tarnybos naudą. Šios priešingos sąvokos yra kontinuumas ir visos galimos pozicijos tarp kraštutinumų. Praktikoje kiekvienai organizacijai reikia surasti reikiamą pusiausvyrą tarp naudos bendruomenei arba organizacijai ir naudos savanoriui. Nė viena šių dimensijų visiškai neturi išskirti kitų. Potencialiai tik abiejų derinys lemia projekto sėkmę. Savanorio pasitenkinimas įgyta patirtimi ir įgūdžiais nejučiant veiksmingo prisidėjimo prie naudingo projekto vietos bendruomenei lieka nepilnas.

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

1.5 Darbo sritys: keletas pavyzdžių

„Eikite pas žmones, gyvenkite su jais, mylėkite juos, mokykitės iš jų. Pradėkite nuo to, ką jie žino, aukite iš to, ką jie turi, ir dirbkite su geriausiais lyderiais, kad atlikę darbą žmonės galėtų pasakyti: „mes tai padarėme patys“ (Lao Tzu, 700 BC)

Tarptautinės savanoriškos tarnybos projektų darbo sritys gali būti labai skirtingos. Šiame skyriuje pabandysime pateikti skirtingų darbo sričių apžvalgą. Įvairius projektus nelengva suskirstyti, kadangi su jais tuo pačiu metu dirbama skirtingose srityse.

Bet visi savanoriškos tarnybos projektai remiasi kai kuriais bendrais aspektais: mainai ir skirtingos kultūrinės aplinkos žmonių susitikimas, gyvenimas kartu ir dalijimasis kasdieniais darbais. Tikslas – ne išmokyti žmones, su kuriais jie dirba, bet kartu įgyti įgūdžių, pasikeisti patirtimi, gyventi ir tobulėti kartu. Netgi neturėdami specifinių pateiktos srities žinių, tačiau padedant patyrusiems projekto lyderiams, visi kartu pasiekia stulbinamų rezultatų. Savanorių veikla dažnai prideda papildomą matmenį prie profesionalių darbuotojų atliekamo kasdienio darbo jų nepakeičiant ruošos srityje.

Socialiniai projektai

Socialiniuose projektuose savanoriai dirba su žmonėmis, kurie susiduria su sunkumais. Projektai gali būti koncentruojami ties darbu su pabėgėliais, mažumomis, vaikais, seneliais arba mažiau galimybių turinčiais jaunais žmonėmis. Pavyzdžiui, žaidimų schemų organizavimas neturtingose miesto vietovėse gyvenantiems vaikams, kūrybinė veikla su seneliais ir t. t. Užsiėmimams su duotais naudos gavėjais dažnai naudojamos meno priemonės. Kituose projektuose daugiau koncentruojamasi ties konkrečia tema (pavyzdžiui, aplinka, kultūrinis paveldas...), tačiau juose dalyvauja specifinių poreikių turintys žmonės (taip pat žr. 6.1. skyrių „Savanoriška tarnyba mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms“).

Šiek tiek įkvėpimo iš „Raval pluricultural“ projekto:

SCI Katalonijos projektas „Raval pluricultural“ siekia suteikti galimybes skirtingų Barcelonos miesto skurstančių sričių gyventojams gyventi kartu. Kiekvienais metais tarptautiniai savanoriai dirba darbo stovykloje kartu su paaugliais iš imigrantų šeimų, kurie praleidžia savo laisvalaikį specialiuose centruose (Casals). Tarptautinė aplinka sudaro procesą, kuris padeda paaugliams suvokti savo tapatumą mokantis gerbti kitų skirtingumą ir kultūrinius skirtumus. Tarp vasaros stovyklų su savanoriais atliekamos užduotys padeda sukonkretinti darbą. Į veiklą buvo įtraukta paauglių nutapytų paveikslų paroda imigracijos tema, kuri buvo parodyta skirtingose Barcelonos vietose. Norėta sudominti jų tėvus ir juos žingsnis po žingsnio įtraukti į „convivencia“ procesą pasitelkiant diskusijas ir susitikimus su tėvais bei vietiniais. Šie užsiėmimai taip pat padėjo sukurti naujus ryšius su įvairiomis vietos institucijomis. Partnerystė tarp institucijų ir nevyriausybinė organizacijų suprantama kaip konfliktų sprendimo būdas tose miestų srityse, kur klasikinės policijos kontrolės metodas daugiau netinka.

Kontaktai: SCI Catalunya:
sci@pangea.org
www.legambiente.com

Aplinkos projektai

Daug organizacijų yra įsitraukusios į natūralios gamtos išsaugojimo veiklą: kuriami biotopai, sodinami medžiai, valomos upės ir jūros, saugomoje aplinkoje kuriami edukaciniai takai. Atliekų mažinimo būdai ir išradingi perdirbimo būdai taip pat gali būti aplinkos projektų objektas. Tokie projektai skatina dalyvius, vietinius gyventojus ir lankytojus daugiau sužinoti apie supančios gamtos turtus ir būtinybę juos saugoti.

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

Šiek tiek įkvėpimo iš „Legambiente“

Italijos organizacija „Legambiente“, kuri specializuojasi aplinkos srities savanoriškoje veikloje, kiekvienais metais organizuoja skatinimo suvokti aplinką dieną. Pavyzdžiui, 2001 m. 40 000 savanorių iš Italijos bendromis pastangomis išvalė parinktus paplūdimius: kovota su augančia Viduržemio jūros populiacija ir jos aplinka bei skatintas aplinkos sąmoningumas. Apie 3 000 nardančių savanorių taip pat dalyvavo povandeninio valymo veiksmuose 150 vietų. Vietos lygmeniu įvairūs Europos savanoriškos tarnybos savanoriai dalyvavo šioje veikloje kaip dalyje savo tarnybos. Bėgant metams daugelis savivaldybių perėmė kasdienę atsakomybę, kurią įkvėpė organizacija.

Kontaktai:
legambiente.vol.@tiscalinet.it
www.legambiente.com

Edukaciniai projektai ir profesionalus mokymas

Iki tam tikro lygio visuose projektuose yra edukacinių elementų. Edukacinių projektų tikslas – vystyti igūdžius arba skatinti sąmoningumą apie tam tikras problemas (pavyzdžiui, sveikatą, rasizmą) tarp specifinės naudos gavėjų grupės. Ypač svarbus edukacinių projektų vaidmuo besivystančiose šalyse. Projektai dažnai vykdomi kartu su tarptautiniais savanoriais, kurie globoja vietos savanorius, tokius kaip pagrindinio lavinimo raštingumo ir mokėjimo skaičiuoti programų mokytojai, žinančius specifinius vietos poreikius. Savanoriai įkuria bibliotekas arba paruošia mokymo medžiagą. Kai kuriems šių edukacinių projektų reikalingas labiau kvalifikuotas savanorių profilis, tačiau yra projektų, kurie remiasi dalyvavimo kartu principo „lygus lygiam“ mokymu, vykstančiu tokia pačia lygyje su naudos gavėjais (pavyzdžiui, keramikos dirbiniai, žemės ūkio veiklos igūdžių pasidalijimas ir t. t.). Šių projektų rezultatas – produktai, galintys duoti papildomų pajamų.

Šiek tiek įkvėpimo iš „ABC with Carlitos“

Šiuo bendruomenės pagrindo projektu Hondūre siekiama sukurti „ludotheques“ (žaidimų bibliotekas), atsižvelgiant į tai, kad nėra alternatyvių mokymo ir mokymosi metodų. Centrai įkuriami padedant Europos savanoriams, kurie taip pat dalyvauja finansavimo paieškos centrams veikloje. Kai kurios žaidimų bibliotekos įrengiamos mokyklose, kitos yra susietos su savivaldybe. Centrų veikla ir sėkmė labai priklauso nuo savanorių atsidavimo ir pastangų.

Kontaktai: ICYE:
icye@icye.org
www.icye.org

Skubi veikla, prevencija ir rekonstrukcija

Kai kurios organizacijos specializuojasi žmogaus sukeltų ir stichinių nelaimių srityse. Jos linkusios dirbti su vietos atsargoje esančiais savanoriais, kurie žino, kokių veiksmų reikia imtis, ir yra dažnai apmokomi. Trumpalaikiai tarptautiniai savanoriai šioje srityje gali padėti veikloje, susijusioje su šių nelaimių prevencija, arba po staigaus avarinės situacijos ekspertų atoslūgio, kai vietovė yra iš dalies saugi ir reikia daug pagalbinių rankų. Tokių projektų pavyzdžiai apima miškų gaisrų sargybą sausojo sezono metu, viešųjų pastatų rekonstrukciją po konfliktinių situacijų, edukacines kampanijas gamtos nelaimėms pavojingose vietovėse, pagalbą užtikrinant pagrindinius su maistu susijusius poreikius, sanitariją ir psichologinę pagalbą nukentėjusiesiems.

Šiek tiek įkvėpimo iš organizacijos „Concordia“

Rekonstrukcija po audros. Po niokojančios audros 1999 m. Prancūzijos organizacija „Concordia“ surengė įvairių projektų ir darbo stovyklų tam, kad išvalytų nacionalinius parkus ir rekonstruotų viešąją infrastruktūrą. Kai pavojingiausios situacijos jau buvo kontroliuojamos, savanorių darbui vadovavo vietos valdžia.

Kontaktai: concordia@wanadoo.fr
www.concordia-association.org

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

Kaimo plėtra ir renovacija

Daug kaimo bendruomenių, ypač ne tokiose išsivysčiusiose šalyse, kenčia nuo infrastruktūros trūkumo. Savanoriai padeda palengvinti šią situaciją: stato paprastus viešuosius tualetus ligų prevencijai, šulinius švariam geriamajam vandeniui tiekti, stato mokyklas. Projektus kaimo vietovėse dažnai taip pat lydi edukaciniai elementai. Renovaciniai projektai taip pat paplitę industrinėse šalyse. Tokio tipo projektuose didžiausias dėmesys skiriamas sugriautų viešųjų pastatų renovacijai arba jų būklės pagerinimui. Tarptautinių savanorių grupės kartu su mokiniais gali tapyti mokyklose ant sienų, taisyti sulaužytus baldus arba kartu kurti sporto aikštes.

Šiek tiek įkvėpimo iš „UNA Exchange“

Nuo 1995 m. „UNA Exchange“ suorganizavo per 100 darbo stovyklų Karmartenšyre (Velsas, Jungtinė Karalystė) – kaimo vietovėje, kenčiančioje nuo ekonominių sunkumų ir gyventojų sumažėjimo. Projektai atveria istorinius kelius (naudotus vykti į darbą, kelionėms, gyvūnams judėti): pasiūlytas turistinis maršrutas su informacinėmis lentelėmis, kurios primena vietovės praeitį. Tai turi didelę naudą: viešojo susisiekimo pagerinimas, turizmo ir vietos ekonomikos skatinimas, suvokimo apie vietos paveldą skatinimas, taip pat ir dirbtinės bei natūralios aplinkos išsaugojimas.

Kontaktai:
unaexchange@btinternet.com
www.unaexchange.org

Taika ir sutaukinimas

Tarptautinių ir tarpkultūrinių savanoriškosios tarnybos projektų tikslas – skatinti dialogą ir konfliktų sprendimą. Projektai, kurių objektas yra taika ir taikinimas, dažnai remiasi studijų ir darbo projektų deriniu. Juose suburiami skirtingos socialinės aplinkos žmonės tam, kad aptartų žmogaus teisių problemas, taikos kultūrą arba tiesiog pasidalytų savo skirtingų kasdienio gyvenimo realiųjų patirtimi. Kaip darbo projektą jie kartu gali rekonstruoti arba renovuoti kažką, kaip savo potencialą bendradarbiauti rodantį gestą. Kurį laiką gyvendami kartu ir keisdami kasdinių darbų pasidalijimo patirtimi tokio projekto dalyviai gali įgyti tam tikrą supratimą.

Šiek tiek įkvėpimo iš „Mostar Intercultural Festival MIFOC“

Šį projektą įgyvendina dviejų Prancūzijos ir devynių vietinių organizacijų tinklas. Projektas, kilęs iš tarpkultūrinio festivalio organizacijos, turi tris atramas: Europos mainai, vietiniai socialiniai veiksmai civilinei visuomenei sukurti ir festivalis. Prancūzijos organizacijos taip pat vadovauja daugeliui suvokimą skatinančių kursų Prancūzijoje su savanoriais tam, kad informuotų visuomenę apie situaciją regione.

Kontaktai:
mostarinterculturalfestival@yahoo.com
www.kolaps.org

Kultūrinio paveldo išsaugojimas

Projektuose, kurių objektas yra kultūrinio paveldo išsaugojimas, kaip ir su avarinėmis situacijomis susijusiuose projektuose, savanoriai dirba kartu su profesionaliais ekspertais. Nekvalifikuotų savanorių dalyvavimas tokiuose projektuose skatina paprastų išsaugojimo būdų vystymą. Šie projektai dalyvius bei vietos gyventojus skatina suvokti juos supančio paveldo svarbą. Kultūrinis paveldas reiškia tiek materialųjį turtą (istorinių pastatų renovacija, archeologiniai projektai ir t. t.), tiek ir ne materialųjį (tradicijų, žinių ir rankų dirbinių bei amatų perteikimas).

Šiek tiek įkvėpimo iš „Union Rempart“

Prancūzijos organizacija „Union Rempart“ kiekvienais metais padedama savanorių iš viso pasaulio restauruoja istorinius monumentus. Semignan pilis buvo restauruota tam, kad sukurtų erdvę kultūrinei ir pedagoginei veiklai, konservatorija vietos menams ir tradicijoms tam, kad perduotų žinias apie senovę jauniems žmonėms. Savanoriai išvalė aplinką ir buvo įtraukti į pilies pamatų restauracijos veiklą.

Kontaktai:
contact@rempart.com
www.rempart.com